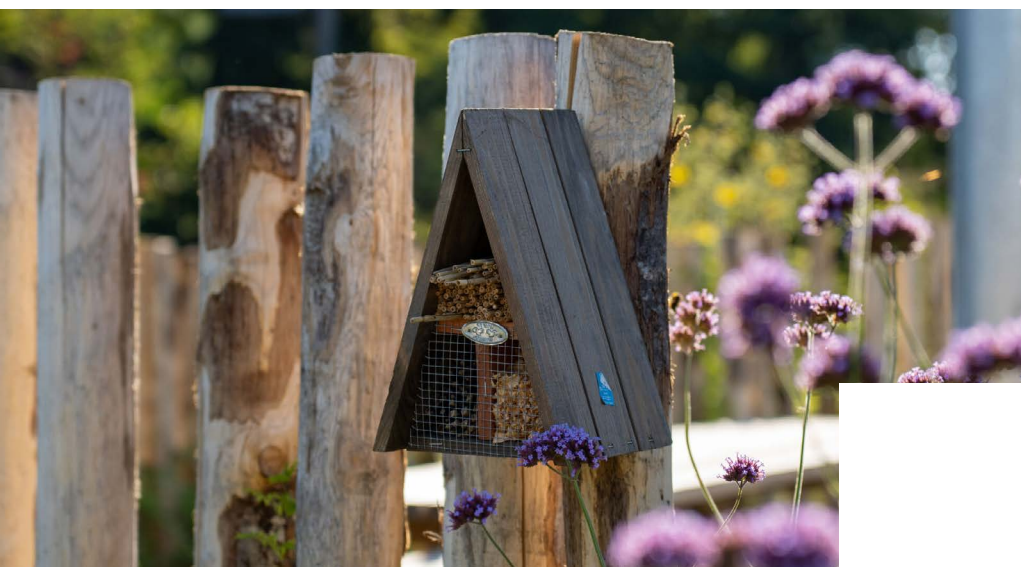

Informatiebrief

Natuurinclusief ondernemen voor de toeristisch recreatieve sector

Werk jij in de toeristisch recreatieve sector en wil je de natuur een plek geven in jouw onderneming? Dan is natuurinclusief ondernemen misschien iets voor jou. In deze informatiebrief ontdek je in vogelvlucht hoe je zelf de eerste stappen zet om meer natuurinclusief te ondernemen. Ontdek je de voordelen van natuurinclusief ondernemen voor jouw bedrijf en vind je praktische tips om de buitenruimte te vergroenen en gasten hierbij te betrekken. Daarnaast vind je ervaringen van recreatieondernemers die je voor zijn gegaan en hun onderneming groener, levendiger en natuurrijker hebben gemaakt.

Waarom natuurinclusief ondernemen?

Zuid-Holland is een bruisende provincie met grote steden en groene gebieden zoals de kust, Hollandse Duinen en het Groene Hart. Dit maakt de provincie aantrekkelijk voor dagjesmensen en toeristen. Helaas staat de natuur onder druk en neemt de biodiversiteit al jaren af. Wist je dat in 100 jaar tijd het aantal soorten in Nederland met 85% achteruit is gegaan? Zo zijn er steeds minder vlinders, bijen en vogelsoorten om van te genieten.

Natuurherstel is daarom noodzakelijk. Het uiteindelijke doel is te komen tot een natuurinclusief Zuid-Holland in 2050. In een natuurinclusieve samenleving zijn maatschappelijke en economische activiteiten verweven met de natuur en verkeert de natuur in een goede conditie. De Provincie Zuid-Holland werkt daarom aan het versterken van de Basiskwaliteit Natuur (BKN), waarbij wordt ingezet op het behouden, herstellen en vergroten van de biodiversiteit. Lees meer over BKN in [dit kennisdocument](#). Eén van de onderdelen daarvan is invulling geven aan soortenbescherming met behulp van 40 Zuid-Hollandse icoonsoorten. Als het leefgebied voor deze icoonsoorten op orde is, kan een gezonde natuur bestaan die in balans is. Ook wij als mens zijn hier afhankelijk van. Lees [hier](#) meer over de icoonsoorten en de subsidieregeling.

Als ondernemer kun je je inzetten om positieve natuurimpact te maken en bij te dragen aan de Basiskwaliteit Natuur. Terreinen in de toeristisch recreatieve sector bieden de uitgelezen kans om een stukje natuur terug te brengen en daarmee actief bij te dragen aan het verbeteren van de biodiversiteit en het leefgebied van de icoonsoorten. Bovendien ben je als ondernemer in staat je gasten in contact te brengen met deze natuur. Door natuurinclusief te ondernemen bied je gasten en werknemers een aantrekkelijke groene omgeving én draag je bij aan een groene, gezonde leefomgeving voor dier en mens.

De voordelen op een rijtje:

Natuur:

- Je draagt bij aan meer natuur en biodiversiteit op jouw bedrijf, aansluitend op de lokale natuur.
- Je creëert een betere waterregulatie, minder hittestress, meer schaduw en een gezondere bodem.

Gasten:

- Een natuurrijke omgeving zorgt voor meer ontspanning en geluk.
- Je creëert meer ruimte voor buitenactiviteiten en natuurbeleving.
- Je genereert kennis over de natuur waardoor gaten geïnspireerd naar huis gaan.

Bedrijf:

- Je profileert je sterker als duurzaam bedrijf en je onderscheid je bij doelgroepen die daarnaar op zoek zijn.
- Je creëert een gezonde en prettige werkomgeving voor jouw medewerkers en vermindert daarmee het verzuim.
- Het kan de kans op schades door o.a. wateroverlast verkleinen.

Klik op de afbeelding voor een video over de training 'Natuurinclusief ondernemen'.

Meer ervaringen van recreatieondernemers in heel Nederland lees je [hier](#).

Stappen zetten: zo ga je aan de slag met natuurinclusief ondernemen

Aan de hand van drie thema's kun je als ondernemer zelf aan de slag met het natuurinclusief maken van je bedrijf: vergroenen van je buitenruimte, recreatieaanbod voor je gasten en communicatie. Hieronder vind je praktische tips om zelf aan de slag te gaan.

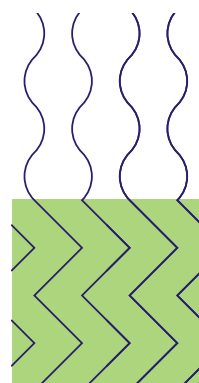
1. Vergroenen van je buitenruimte

Het vergroenen van je buitenruimte heeft veel voordelen: je omgeving wordt aantrekkelijker, het gaat hittestress en wateroverlast tegen en je draagt bij aan meer biodiversiteit. Dit kan al met kleine stappen: het aanleggen van [een kleine poel](#), het ophangen van een bijenhotel of het aanplanten van hagen of bosjes. Je zult met kleine veranderingen al snel verschil zien.

Plant inheems!

Wie wilt bijdragen aan de biodiversiteit doet er goed aan om inheemse soorten te planten. Dit zijn bomen en struiken die van nature in Nederland voorkomen en zich hebben aangepast aan het klimaat, de bodem en de seizoenen. Veel voorkomende vogels en insecten zijn voor hun voedsel en voortplanting afhankelijk van inheemse soorten. Met het planten van inheemse bomen en struiken ondersteun je een rijk en gezond ecosysteem.

Een goede leidraad bij het vergroenen van je terrein zijn de 6 V's: voedsel, vocht, veiligheid, voortplanting, verbinding en variatie. Bij elke keuze die je maakt in de buitenruimte, denk je na over hoe je deze de 6 V's kan versterken. In het schema hieronder zie je waar je op kunt letten en welke voordelen dit oplevert voor de natuur.

De 6 V's

Voedsel:	Is er genoeg voedsel te vinden voor de dieren en planten op jouw terrein? Denk aan bloemen vol nectar voor diverse insecten, vogelvoederplekken in de winter en een gezonde bodem voor de planten.
Vocht:	Water brengt leven. Het brengt drinken, een plek om in te badderen of eitjes in te leggen. Van een grote vijver tot kleine drinkschaal, elk beetje helpt. Het kan zelfs helpen voor de opvang van regenwater.
Veiligheid:	Denk aan een plekje waar dieren beschutting kunnen vinden tegen weersomstandigheden of zich kunnen verstoppen voor vijanden. Maar veiligheid breng je ook door bijvoorbeeld geen pesticiden te gebruiken.
Voortplanting:	Kunnen dieren zich voortplanten in jouw omgeving? Is er genoeg voeding te vinden, zijn er nestkastjes aanwezig en is er rust en ruimte om te ontmoeten en paren?
Verbinding:	Zorg voor een goede verbinding tussen de verschillende natuurrijke onderdelen op je terrein zodat dieren, insecten en planten (zaden) zich kunnen verplaatsen. Maak gebruik van verschillende elementen om alle onderdelen met elkaar te verbinden. Kijk ook eens goed naar de erfafscheiding. Kunnen dieren makkelijk op het terrein van de buren komen?
Variatie:	Een terrein met veel variatie –in landschapselementen, planten- en diersoorten – zorgt voor evenwicht in de natuur. Hoe meer variatie, hoe meer de andere V's effect hebben.

Om te checken of de 6 V's aanwezig zijn, kun je gebruik maken van de terreincheckkaarten. Met deze kaarten check je stap voor stap hoe vriendelijk je buitenruimte al is voor o.a. vogels en insecten en welke maatregelen je nog kunt nemen. Vraag de terreincheckkaarten [hier](#) aan.

“Door samen te werken met de natuur creëren we niet alleen een mooier park, maar ook een sterkere verbinding met onze omgeving.”

Sylvia Rutte, ondernemer camping Markdal

2. Natuurbelevingsaanbod

Een groene omgeving is aantrekkelijk voor gasten, maar biedt ook veel kansen om bewustwording bij je gasten tot stand te brengen. Dit kun je doen door in te zetten op natuurbeleving. Natuurbeleving bindt gasten aan je bedrijf, maar zorgt er ook voor dat gasten geïnspireerd en met nieuwe kennis naar huis gaan. En wie weet kijken ze ook met andere ogen naar hun eigen buurt, tuin of balkon. Een aantal voorbeelden hoe je dit aanpakt:

- **Bingokaarten:** welke dieren en planten vind je in de omgeving? Met een bingokaart kunnen je gasten op zoek naar de flora en fauna in jouw buitenruimte. Je kunt bestaande bingokaarten gebruiken of maak er zelf een met de planten, vogels en insecten die op jouw terrein te vinden zijn.
- **Activiteiten met lokale natuurorganisaties:** organiseer samen met vrijwilligers van een lokale natuurorganisatie bij jou in de buurt natuuractiviteiten voor je gasten. Je kunt bijvoorbeeld het start- of eindpunt van een wandeling zijn of stel je terrein beschikbaar voor bijv. een slootjesexpeditie tijdens de Slootjesdagen. Bekijk [hier](#) welke IVN-afdeling actief is in jouw regio.
- **Samen tellen:** elk jaar zijn er allerlei tellingen van verschillende soorten om zo bij te houden hoe het met ze gaat. Denk bijvoorbeeld aan de egeltelling, tuinvogeltelling, bijentelling of vleermuizentelling. Organiseer een telling bij jou op het terrein waarbij vrijwilligers en gasten samen gaan tellen.
- **Activiteitenkaarten:** in een groene omgeving kun je allerlei soorten activiteiten organiseren. Met deze activiteitenkaarten [link beschikbaar vanaf december] kunnen gasten op een leuke en makkelijke manier kennis maken met de natuur.
- **Blote voeten- of kabouterpad:** heb je een grote buitenruimte? Blote voeten- of kabouterpaden zijn populair en er komen veel bezoekers op af die je op jouw terrein een bijzondere natuurbeleving kunt geven.

“Elke boom, bij en vogel draagt bij aan de beleving op ons park. Investeren in de natuur is investeren in gasttevredenheid.”

Hester van Wijk, vakantiepark Delftse Hout

3. Communicatie

Welke vogel vliegt daar? Hoe komt je heg zo weelderig? Wat zijn de bingokaarten op de balie? Wanneer je natuurinclusief gaat ondernemen is het verhaal dat je vertelt aan je medewerkers en gasten een belangrijk onderdeel. Zo vergroot je de betrokkenheid binnen je team om je bedrijf als natuurinclusief te profileren en bind je gasten aan de missie om groen te betrekken bij hun bezoek. We verdelen de communicatie in twee groepen:

Interne communicatie

Met de interne communicatie vergroot je de betrokkenheid en kennis van je team, die hun kennis vervolgens weer overbrengen naar de gasten. Het is daarbij belangrijk dat jouw medewerkers natuurvriendelijkheid 'ademen' en het goede voorbeeld geven. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Jouw medewerkers geven het goede voorbeeld: ze ruimen afval op, worden blij van kriebelbeestjes en komen bij voorkeur met de fiets of het OV naar hun werk.
- Informeer jouw medewerkers over de natuur op het terrein. Organiseer tijdens een teamuitje bijvoorbeeld een terreinexcursie met een natuurvrijwilliger. Of doe met z'n allen mee aan de nationale vogeltelling.
- Bied medewerkers de mogelijkheid om zich te verdiepen in de natuur. Zo vind je een breed aanbod van natuureducatie door middel van (online) cursussen op www.ivn.nl.

Externe communicatie

Met je externe communicatie vertel je het verhaal aan gasten hoe jij je inzet voor een natuurinclusieve onderneming. Voorbeelden hiervoor zijn:

- Deel jouw groene droom op de website. Leg uit wat je doet en waarom je dit doet. Dit spreekt mensen aan die specifiek op zoek zijn naar een natuurrijke omgeving.
- Plaats bordjes bij bijvoorbeeld nestkasten, voedselbos of haag waar je uitlegt wat er te zien is.
- Verzamel natuurweetjes over de planten die groeien op het terrein of de dieren die er leven. Geef deze weetjes een plek op de website, social media of op de plattegrond van je bedrijf.
- Houd gasten op de hoogte via de nieuwsbrief wat er op het terrein vergroend wordt, hoeveel vogels er zijn geboren of welk fruit er geplukt kan worden.

*“Begin met iets kleins.
Het wordt vanzelf groot.”*

Michael van den Bogaard,
ondernemer camping De Hof van Eeden

Patrick Polie van Camping Kotestee in Ouddorp volgde de training Natuurinclusief ondernemen en liet een uitgebreide scan uitvoeren. Zowel de training als de scan liet Patrick anders kijken naar zijn terrein. Patrick en zijn team zijn aan de slag gegaan met verschillende acties:

“Naar aanleiding van het rapport hebben we samen met onze hovenier alle acties doorgenomen en voeren we deze stap voor stap uit. We vervangen een deel van de niet-inheemse beplanting, dunnen bomen uit volgens het advies en hebben een lijst met streekgebonden beplanting opgesteld. Ook is het maaibeeld aangepast en zaaien we op de camping een proefstuk in met een bloemenmengsel. We hebben inmiddels een insectenhotel, vleermuizenkast, kerkuilenkast en spechtenkasten aangeschaft. Via nieuwsbrieven informeren we onze gasten over ons natuurinclusieve beleid, binnenkort aangevuld met tips over wat zij zelf kunnen doen.”

Wil je als ondernemer aan de slag met natuur-inclusief ondernemen?

Op de website van de Provincie Zuid-Holland vind je informatie over beleid en subsidiemogelijkheden: [Recreatie, toerisme en sport](#) en [Natuurinclusief Zuid-Holland](#)

Voor informatie over de training ‘Natuurinclusief Ondernemen’ kun je terecht op de [website van IVN](#).

Heb je vragen? Mail ons via sportrecreatie@pzh.nl.